

İNCƏSƏNƏT

UOT 792.03

ƏLƏKBƏR QASIMOV

NAXÇIVAN DÖVLƏT MUSIQİLİ DRAM TEATRINDA
YENİ DÖVR TAMAŞALARI VƏ MUSIQİ (1990-2020)

Adından göründüyü kimi, məqalədə Naxçıvan Dövlət Musiqili Dram Teatrında 1990-cı ildən bugünümə-zədək hazırlanmış tamaşalardan söhbət açılır.

Qeyd olunur ki, məhz bu dövr, yəni son 30 il ümumilikdə Azərbaycanımız, o cümlədən Naxçıvan Muxtar Respublikası üçün yeni bir dövrdür. Hər şeydən əvvəl bu illər respublikamızda dövlət müstəqilliyinin bərpa edilməsi, onun qorunub saxlanması, münaqişələr, müharibələr, dirçəliş, inkişaf, tərəqqi və intibah dövrü olmuşdur.

Bütün sahələr kimi milli mədəniyyətimizdə, o cümlədən teatrlarımızda, həmçinin Naxçıvan Dövlət Musiqili Dram Teatrında da global dəyişikliklər həyata keçirilmişdir. Zamanın tələbinə uyğun repertuar seçilərək əsasən tarixi və vətənpərvər ruhlu, eyni zamanda müasir hadisələri əks etdirən əsərlər tamaşaya qoyulmuşdur.

Məqalədə 1990-cı illərin, XXI əsrin ilk onilliklərinin repertuarına nəzər yetirilir, bu illərdə Naxçıvan səhnəsində hazırlanmış tamaşalar, onların yaradıcı heyətləri haqqında xronoloji qaydada ətraflı məlumat verilir. Tamaşalardan bir neçəsinin yeni üslub xüsusiyyətləri, rejissor, rəssam, bəstəkar işi və aktyor oyunu təhlil olunur.

Burada eyni zamanda həmin dövr ərzində Naxçıvan Teatrının həyatında baş vermiş əlamətdar hadisələr, xarici və daxili qastrol səfərləri də işıqlandırılır.

Açar sözlər: *Naxçıvan Dövlət Musiqili Dram Teatrı, tamaşa, musiqi, rejissor, rəssam, bəstəkar, rol, qastrol, Türkiyə, yubiley.*

Ötən əsrin 80-ci illərinin sonlarında respublikada olduğu kimi Naxçıvanda da yaranmış gərgin ictimai-siyasi vəziyyətə baxmayaraq Dövlət Musiqili Dram Teatrı 1989-cu ilin noyabrında "Polşa dramaturgiyası festivalı"na hazırlaşmağa başladı. Bu məqsədlə Kəşiftof Xounskinin "Bir gecə əhvalatı" pyesi üzərində məşqlər başlandı. Quruluşçu rejissor Tofiq Seyidov (indi Azərbaycan Respublikası əməkdar artisti), quruluşçu rəssam Hüseynqulu Əliyev (indi xalq rəssamı), musiqi tərtibçisi Yusif Əsgərov idi. Baş rollarda Rza Xuduyev (Maren) və Zeynəb Həsənova (Xanım) iştirak edirdilər. Tamaşanın premyerası 1990-cı il yanvar ayının 21-nə nəzərdə tutulmuşdu. Lakin yanvarın 18-dən Naxçıvana erməni təcavüzünün başlanması ilə əlaqədar ağır döyüşlər getdiyindən ilk tamaşa təxirə salındı. 1991-ci ilin oktyabrında tamaşaya yenidən quruluş verildi, yaradıcı heyətdə nəzərə çarpacaq dəyişiklik edildi. Xanım rolunu Zeynəb Həsənovanın yerinə Yasəmən Ramazanova ifa edirdi. Həmin il dekabr ayının 12-də tamaşaya baxış keçirildi, lakin tamaşa oynanılmadı.

1990-cı ildə hazırlanmış digər iki tamaşadan biri musiqili komediya olmuşdur. Süleyman Ələsgərov və Şıxəli Qurbanovun "Özümüz bilərik" tamaşasının quruluşçu rejissoru T.Seyidov, rəssamı H.Əliyev idi. Əsas rollarda Zöhrab İmanquliyev, Yasəmən Ramazanova, İskəndər Abdullayev, Nəzakət Xudiyeva, İbrahim Səfiyev çıxış edirdilər. Tamaşanın premyerası aprelin 21-də oldu.

Rejissor Ə.Əsgərov Ü.Hacıbəyovun felyetonları əsasında "Ordan-burdan" adlı bir səhnələşdirmə ərsəyə gətirərək onu tamaşaya qoydu. Premyerası mayın 28-də olmuş bu musiqili tamaşanın rəssamı Ə.Axundov, musiqi tərtibçisi Sevdə Əliyeva olmuşdur. Tamaşada müəllif -rejissor 1 aparıcı və 7 aktyor personajından istifadə etmişdi.

1991-ci ilin əvvəlindən Azərbaycanın hər yerində olduğu kimi muxtar respublikada da, o cümlədən Naxçıvan Dövlət Musiqili Dram Teatrında da “20 Yanvar” faciəsinin ilk ildönümünün qeyd olunmasına hazırlıq başlandı. Teatr bu münasibətlə yanvarın 18-də Rafiq Səməndərin “Şəhidlər” tamaşasını təqdim etdi. Quruluşçu rejissor Ə.Əsgərov, quruluşçu rəssam Ə.Axundov, musiqi tərtibçisi Sevdə Əliyeva idi. Rollarda truppenin əksəriyyəti iştirak edirdi.

Həmin il teatr daha bir musiqili komediyaya müraciət etdi. Aprel ayından hazırlanan Fikrət Əmirov və Məmməd Səid Ordubadinin “Ürəkçalanlar” tamaşası mayın 19-da təhvil verildi. Quruluşçu rejissor Əsgər Əhmədov, rəssam H.Əliyev, dirijor Yusif Əsgərov olan tamaşada əsas rolları İbrahim Bənəniyarlı, Roza Cəfərxanova, Əkbər Qardaşbəyov, Kamran Quliyev, Yasəmən Ramazanova, Zöhrab İmanquliyev ifa etmişlər.

1991-ci ilin son aylarında Azərbaycan Dövlət İncəsənət İnstitutunun (indiki ADMİU) tələbəsi, gənc rejissor Vaqif Əhmədovun quruluşunda Naxçıvan Teatrı C.Məmmədquluzadənin “Anamın kitabı” əsərinə yenidən müraciət edir. (İlk quruluş 1965-ci ildə B.Qələndərlinin rejissorluğu ilə olmuşdur). 1992-ci il yanvarın 3-də premyerası olan və böyük rəğbətlə qarşılanan “Anamın kitabı” gənc quruluşçu rejissorun ilk və son işi olmuşdur. Vaqifin ali təhsilli rejissor kimi doğma teatrına qayıtmaq arzusunun gerçəkləşməsinə Birinci Qarabağ Müharibəsi imkan vermədi. Təhsilini yarımçıq qoyaraq könüllü cəbhəyə yollanan bu qeyrətli el oğlu Ağdərə döyüşlərinin birində qəhrəmancasına şəhid oldu.

“1992-ci ilin mayından rejissor Ə.Əsgərov Əziz Nesinin “Taxtalıköydən məktublar” povesti əsasında “Ölən adam” adlı tamaşa hazırladı. Quruluşçu rəssam İlham Mirzəyev, musiqi tərtibçisi Fikrət Tarverdiyev olan bu tamaşada baş rolu Xəlil Hüseynov ifa edirdi. 5 musiqiçi rolunda isə teatrın musiqiçiləri çıxış etmişlər. İlk tamaşa iyun ayının 25-də baş tutmuşdur.

1992-ci ilin mayından rejissor Əsgər Əsgərov teatrı “Bolqarıstan Teatr Festivalı”na hazırlamağa başladı. Bu məqsədlə Eduard Olbinin (1928) “Zoopark əhvalatı” adlı pyesi üzərində iş başladı. Səhnə tərtibatı da rejissorla məxsus olan bu tamaşada baş rollarda R.Xuduyev (Cerri) və Ə.İmanov (Ster) iştirak etdilər. İlk tamaşa iyulun 1-də göstərilə də naməlum səbəbdən bu səfər baş tutmadı [3, s. 128].

Ötən əsrin 90-cı illərinin əvvəllərindəki ictimai-siyasi vəziyyət, Naxçıvana erməni quldurlarının təcavüzü hətta milli dramaturgiya əsasında tamaşa hazırlamaq imkanlarını da məhdudlaşdırmışdı. Bu dövrdə muxtar respublikanın Ermənistanla sərhəd kəndlərində vaxtaşırı baş verən qanlı atışmalar, Naxçıvan şəhərində, həmçinin rayon mərkəzlərindəki mütəmadi, izdihamlı etiraz mitingləri bütün əhali kimi qədim sənət ocağının da kollektivini işdən soyutmuşdu.

Lakin bu çətinlik və məhrumiyyətlərə baxmayaraq Naxçıvan alınmaz qalaya çevrilib düşmənlə layiqli cavab verir, mətanətlə döyüşür, məğrur yaşayırdı. 1991-ci il sentyabrın 3-də möhtərəm Heydər Əliyevin Muxtar Respublika Ali Məclisinə Sədr seçilməsilə Naxçıvanda bir çox sahələr kimi mədəni mühitdə də bir canlanma yarandı. Bağlanma, ləğvedilmə, binası isə özəlləşmə təhlükəsilə üzləmiş Naxçıvan Dövlət Musiqili Dram Teatrına da diqqət və qayğı artdı. Həmişə özünü bu qədim sənət ocağının yetirməsi hesab edən ulu öndər Naxçıvan teatrını da düşdüyü burulğandan xilas edərək, onun dirçəlməsi və inkişafı üçün hər cür şəraitin təmin olunmasına çalışırdı.

Teatra bağlı olan, onu bütün incəliklərinə qədər duyan, teatrı müqəddəs məkan, tərbiyə ocağı, orada çalışanları fədai adlandıran, onların nə qədər əziyyət çəkdiqlərini nəzərə çatdıran Heydər Əliyev demişdir: “Teatr xadimləri tamaşaçıya bir söz demək üçün, mədəni səviyyəsini yüksəltmək üçün, irəliləyişimizə mane olanlara qarşı mübarizə qaldırmaq üçün nə qədər

çalışırlar. Heç kim bilmir ki, artist səhnəyə çıxıb rolu tamaşaçı qarşısında oynadığı vaxta kimi nə qədər həyəcan, sevinc keçirir” [2, s. 36]. Məlum, 1993-cü ilin iyun hadisələri nəticəsində Heydər Əliyevin Azərbaycan rəhbərliyinə tarixi qayıdışı baş verdi.

Muxtar respublikadakı gərgin ictimai-siyasi həyat, baş verən hadisələr nəticəsində mədəniyyət obyektləri, onların fəaliyyəti demək olar ki, 1995-ci ilin sonlarına qədər diqqətdən kənar qaldı. Naxçıvan Teatrının 110 illik yubileyini belə qeyd etmək mümkün olmadı.

“1992-1993-cü illərdə Naxçıvan teatri bir neçə maraqlı tamaşa hazırlayaraq qonşu Türkiyə Respublikasına səfərlər etdi. ...1992-ci ilin noyabrında Qars şəhərində olan kollektiv 3 tamaşa nümayiş etdirmişdi” [1, s. 13].

1993-cü ildə teatr iki səhnə əsəri – Ü.Hacıbəyovun “Məşədi İbad” və G.Xuqayevin “Arvadımın əri” tamaşalarını hazırlamışdır. Quruluşçu rejissoru Ə.Əsgərov, rəssamı H.Əliyev, dirijoru Y.Əsgərov olan “Məşədi İbad”da əsas rolları İ.Bənəniyarlı, Y.Allahverdiyev, E.Şeyxov, R.Xudiyev, Y.Ramazanova, N.Xudiyeva ifa etmişlər. Premyera mayın 6-da olmuşdur.

Eyni rejissor və rəssamın quruluşunda hazırlanan və premyerası iyulun 26-da olan “Arvadımın əri” komediyasının musiqisini S.Əliyeva tərtib etmiş, rolları Ş.Abutalıbov, Y.Ramazanova, B.Haqverdiyev, Z.Həsənova və N.Yusifov oynamışlar.

“Teatr 1993-cü ilin yanvarında “Şəhidlər”, “Anamın kitabı”, “Ordan-burdan” və “Ölən adam” tamaşaları ilə Bakıda, iyununda “Məşədi İbad” tamaşası ilə, oktyabrda isə “Arvadımın əri” tamaşası ilə iki dəfə Qarsda olmuşdur” [4, s. 313].

1994-cü ildə teatrda Ü.Hacıbəyovun “Arşın malalan” operettası hazırlandı. Quruluşçu rejissoru Ə.Əsgərov, rəssamı S.Bayramov (indi Naxçıvan MR əməkdar rəssamı), dirijoru Y.Əsgərov olan tamaşada baş rolda Naxçıvan Dövlət Filarmoniyasının solisti Hünər Əliyev (indi Naxçıvan MR əməkdar artisti) çıxış etmişdir. Premyera avqustun 24-də olmuşdur.

“...Teatrda 1997-ci ildə daha iki klassik milli operettanın – yanvarın 9-da Ü.Hacıbəyovun “Ər və arvad”, aprelin 18-də Z.Hacıbəyovun “Əlli yaşında cavan” tamaşalarının premyerası olmuşdur” [7, s. 127]. Həmin il avqustun 14-də isə Bakıdan gəlmiş gənc rejissor Elçin Mirzəbəylinin quruluşunda N.Nərimanovun “Nadir şah” faciəsinin ilk tamaşası oldu. Baş rolu Kamran Quliyev (indi xalq artisti) oynamışdı.

1998-ci ildə qədim sənət ocağının səhnəsində ilk dəfə olaraq böyüklər üçün alleqorik bir pyes tamaşaya qoyuldu. Respublikamızda 1989-cu ildə baş vermiş hadisələri əks etdirən “Qarğının iflası” adlı bu siyasi-satirik əsərin müəllifi şair-dramaturq Mərkəz Qacar, quruluşçu rejissoru Ələkbər Qasımov, quruluşçu rəssamı Səyyad Bayramov (indi MR əməkdar rəssamı), bəstəkarı Şəmsəddin Qasımov (indi MR əməkdar incəsənət xadimi) idi.

Naxçıvan Dövlət Kukla Teatrının bədii rəhbəri və direktoru Ə.Qasımov quruluş üçün dəvət edildiyi bu tamaşada iştirakçıları o dövrün siyasi personajları olan obrazları – quşları və tülkünü maskada səhnəyə çıxarmışdı. Müəllifdən irəli gələrək əsas obraz olan Qarğa Əbdürrəhman Vəzirovun prototipi kimi səhnədə canlandırılmış rejissorun tövsiyəsi əsasında danışıq tərzində aktyor tərəfindən həmin xarakterə uyğunlaşdırılmışdı.

Rəssam tərəfindən hadisələrin cərəyan etdiyi meşə səhnədə lakonik təsvir olunmuşdu. Bəstəkarın bəstələdiyi orijinal, əsərin ruhuna uyğun musiqi və mahnılar zövqoxşayan və yad-daqalan idi. Rejissorun mətni əsasında meyxana üslubunda oxunan mahnı tamaşaçılar tərəfindən rəğbətlə qarşılanırdı.

Premyerası may ayının 16-da olan bu tamaşada rolları Ş.Abutalıbov (Qarğa), B.Haqverdiyev (Tülkü), V.Rəcəbov (indi Rəcəbli – Sağsağan), Z.Rzayeva (Bayquş), Z.Zeynalova (Qırğı), İ.Babayeva (Sərçə), G.Qurbanova ifa edirdilər.

Həmin il oktyabrın 7-də Emin Sabitoğlu və Rüşət Əhmədzadənin “Hələlik” musiqili komediyasının da ilk tamaşası olmuşdur. Quruluşçu rejissoru Yusif Əkbərov (Bakı), rəssamı S.Bayramov, dirijoru Y.Əsgərov olan tamaşada əsas rollarda Vidadi Rəcəbov (Hörmətzadə), Xuraman Hacıyeva (Lalə) və Nazlı Hüseynquliyeva (Jalə) çıxış etmişlər.

“Naxçıvan Dövlət Musiqili Dram Teatrı 1998-ci ilin oktyabr-noyabr aylarında “Arşın malalan” tamaşası ilə Türkiyənin Ankara, İstanbul, Bursa və Qars şəhərlərində olmuşdur” [1, s. 33].

“1999-cu ildə teatr Naxçıvan Muxtar Respublikasının 75 illiyi münasibətilə N.Həsənzadənin “Atabəylər” pyesini tamaşaya hazırladı. Quruluşçu rejissor Mərahim Fərzəlibəyov (indi xalq artisti), rejissor K.Quliyev, rəssam Ə.Axundov, musiqi tərtibçiləri Ə.Yunusov və C.Əliyev idi. Rejissor bu tamaşasında da Bakı quruluşunda istifadə etdiyi musiqiləri tətbiq etmişdi. Rollarda H.Ağasoy, X.Hüseynov, K.Quliyev, X.Hacıyeva, R.Xudiyev, Y.Ramazanova, D.Xəlilov, S.Canbaxşiyev, R.Hüseynov, B.Haqverdiyev və başqaları iştirak edirdilər” [9, s. 327]. İlk tamaşa mayın 10-da olmuşdur.

Uzun fasilədən sonra Naxçıvan Dövlət Musiqili Dram Teatrı tərcümə pyesinə müraciət məqsədilə 1999-cu ildə Panço Pançevin “Dörd əkiz haqqında nağıl” tamaşasını bərpa etdi. Quruluşçu rejissoru Rövşən Hüseynov (indi xalq artisti), rəssamı H.Əliyev, musiqi tərtibçisi Y.Əsgərov olan bu tamaşada əkizləri B.Haqverdiyev və V.Rzayev, Bonkanı E.Kərimova böyük həvəslə oynamışdılar. Tamaşanın premyerası noyabr ayının 16-da olmuşdur.

“1999-cu ildə Naxçıvan Muxtar Respublikasının 75 illik yubileyi böyük təntənə ilə qeyd olundu. O zaman Azərbaycan Respublikasının Prezidenti möhtərəm Heydər Əliyev Naxçıvanda yubiley şənliklərində olmuş, Naxçıvan teatrının aktyorları, yaradıcı heyətilə görüşmüşdür.

Prezidentin Fərmanı ilə Muxtar Respublikanın 75 illiyi münasibətilə bir sıra müxtəlif peşə sahiblərinə respublikanın fəxri adları verildi. Bu fəxri adlardan Naxçıvan teatrına da pay düşdü. Belə ki, o zaman teatrın baş rejissoru əvəzi işləyən, aparıcı aktyor Kamran Quliyev xalq artisti, teatrın baş rəssamı Hüseynqulu Əliyev xalq rəssamı, aktyorlardan Həsən Ağasoy xalq artisti, Yasəmən Ramazanova, Nəzakət Xuduyeva və Şirzad Abutalıbov isə respublikanın əməkdar artisti adına layiq görüldülər.

2000-ci ildə isə Naxçıvan MR Ali Məclisinin Sədri Vasif Talıbovun Fərmanı ilə teatrın 5 nəfər aktyoru – Rza Xuduyev, Səməd Canbaxşiyev, Vidadi Rəcəbov, Bəhrüz Haqverdiyev və Dəməd Xəlilov muxtar respublikanın əməkdar artisti fəxri adı ilə təltif olundu” [3, s. 129].

Teatrın 2000-ci il repertuarında olan tamaşalarından Süleyman Ələsgərov və İsi Məlikzadənin “Hərənin öz ulduzu” (24 aprel), C.Məmmədquluzadənin “Qurbanəli bəy” (23 sentyabr) və H.Cavidin “Topal Teymur”u (30 dekabr) uğurlu quruluşlar hesab oluna bilər. Ş.Qasımov “Topal Teymur” tamaşasına yaddaqalan musiqi bəstələmişdi.

2001-ci ildə R.Hüseynov Valeri Qubarevin “Sehrli yaylıq” əsərinə quruluş verdi. Tamaşanın rəssamı Ə.Axundov, musiqi tərtibçisi Y.Əsgərov idi. Əsas rollarda V.Rzayev (Boris), N.Hüseynquliyeva (ana), Cəbrayıl Nəbiyev (Yurka), Xanım Hüseynquliyeva (Mila) çıxış edirdilər. İlk tamaşa martın 2-də olmuş və gənc tamaşaçılar tərəfindən rəğbətlə qarşılanmışdı.

Martın 23-də isə Elçinin “Mənim ərim dəlidir” komediyasının ilk tamaşası oldu. Bu tamaşa dövrün ictimai-sosial və mənəvi-əxlaqi naqisliklərini qamçılamaq istiqamətində teatrın növbəti uğurlu işi sayılmışdır. Quruluşu K.Quliyevə, bədii quruluşu H.Əliyevə, musiqi tərtibatı Y.Əsgərova məxsus olan tamaşada əsas rolları X.Hüseynov, N.Xudiyeva, B.Haqverdiyev, E.Kərimova ifa etmişdilər.

AMEA-nın müxbir üzvü İsa Həbibbəylinin (indi həqiqi üzv) “Şərq qapısı” qəzetindəki resenziyasında oxuyuruq: “Bütövlükdə “Mənim ərim dəlidir” tamaşasına cəlb olunmuş aktyor heyəti əsərdəki hadisələri və müəllif ideyasını dolğun surətdə mənalandırmaqla bərabər, həm də Naxçıvan Teatrının hazırkı mərhələdə geniş potensiala malik olduğunu nümayiş etdirir [15].

Bir il sonra teatr yenidən Elçin dramaturgiyasına müraciət edərək onun “Mənim sevimli dəlim” komediyasını “Dəlixanadan dəli qaçıb” adı ilə tamaşaya qoydu. Premyerası oktyabrın 22-də olan bu tamaşanın da rejissoru və rəssamı K.Quliyevlə Ə.Axundov oldu. Musiqisininə Elxan Muradov tərtib etmişdi.

Həmin 2002-ci ildə teatrda daha iki tamaşa səhnəyə qoyulmuşdu: N.Həsənzadənin “Pompeyin Qafqaza yürüşü” (16 aprel) və İ.Məlikzadənin “Gəl qohum olaq!” (4 iyul) pyesləri.

2003-cü ildə Naxçıvan teatrının 120 illiyi ərəfəsində onun binası əsaslı sürətdə təmir edildi. Həmin ildə teatrda səhnəyə qoyulan 4 yeni tamaşa – “İblis” (H.Cavid), “Mənim qayınanam” (G.Xuqayev), “Ana laylası” (İ.Coşqun), “Mərhəmət məhəbbət deyil” (H.Arzulu) təmirlə əlaqədar olaraq ilin ikinci yarısından hazırlanmağa başlanılmış və növbə ilə təhvil verilmişdi.

Hüseyn Cavidin 120 illiyi münasibətilə səhnəyə qoyulan “İblis” faciəsinin ilk tamaşası K.Quliyevin quruluşunda, 2003-cü il iyulun 10-da olmuşdur. Bəstəkar Ş.Qasımovun orijinal musiqisi əsərin ideya məzmununa xidmət edirdi. İblisi H.Ağasoy, Arifi R.Xudiyev oynamışlar.

2004-cü ildə teatrda səhnəyə qoyulan 5 yeni tamaşadan ikisi öz məzmununa görə daha aktual səslənirdi. İ.Əfəndiyevin “Hökmdar və qızı” faciəsi XIX əsrin əvvəllərində Qarabağ xanlığının işğalına və İbrahimxəlil xanın acı taleyinə həsr olunmuşdur. Əsər əsasında R.Hüseynovun quruluşunda hazırlanan eyniadlı tamaşa Qarabağımızın elə o zamandan başının üstünü almış qara buludları səhnədə sərgiləyirdi. Rəssamı S.Bayramov, bəstəkarı Ş.Qasımov olan bu tamaşada əsas rolları K.Quliyev, N.Xudiyeva, E.Kərimova, V.Rəcəbli, R.Xudiyev, V.Rzayev ifa etmişlər. Tamaşanın premyerası martın 30-da olmuşdur.

Bu qəbildən ikinci tamaşa isə Hidayətin “Bu dünyanın adamları” pyesi əsasında hazırlanmışdı. Quruluşçu rejissoru K.Quliyev, rejissoru S.Bayramov, bəstəkarı Eldar Mansurov olan bu tamaşada əsas mövzu müasir həyatımızdakı müxtəlif xarakterli insanların yaşam tərzini, dünyaya baxışlarını, baş verən hadisələrə münasibətləri və insanlarla rəftarıdır. Noyabrın 16-dakı ilk tamaşada müəlliflə birgə MR Ali Məclisinin Sədri də iştirak etmişdir.

“2004-cü ilin mayında Naxçıvan Muxtar Respublikasının 80 illiyinin qeyd olunduğu günlərdə təntənəli yubiley yığıncağının iştirakçılıqlarına Naxçıvan Dövlət Musiqili Dram Teatrının “Atabəylər” (N.Həsənzadə) tamaşası təqdim olundu. Azərbaycan Respublikasının Prezidenti möhtərəm İlham Əliyev və birinci xanım Mehriban Əliyeva, həmçinin yubiley mərasiminin rəsmi qonaqları tamaşanı böyük maraqla seyr etmişlər” [5, s. 69].

Teatrın 2005-ci il repertuarında yenə də Hüseyn Cavid və Mirzə Cəlil dramaturgiyasından nümunələr yer almışdı. Naxçıvan səhnəsində ilk dəfə tamaşaya qoyulan “Afət” Yasəmən Ramazanovanın quruluşunda hazırlanmışdı. O, eyni zamanda baş rolun ifaçısı idi. Rəssamı H.Əliyev, bəstəkarı Ş.Qasımov olan tamaşanın premyerası fevralın 9-da olmuşdu.

30 illik fasilədən sonra C.Məmmədquluzadənin “Dəli yığıncağı” şedevri yenidən bu səhnədə göründü. Azərbaycan teatri tarixində bu əsərə ilk səhnə həyatı məhz Naxçıvan Teatrında, 1975-ci ildə, Vəli Babayevin quruluşunda verilmişdi. Bu yeni quruluşun rejissoru K.Quliyev, rəssamı Ə.Axundov, bəstəkarı Kamal Əhmədov olmuşdur.

Naxçıvan Dövlət Musiqili Dram Teatrı 2005-ci ilin iyununda Bakıda və Sumqayıtda gastrola olmuş və “İblis”, “Hökmdar və qızı”, “Bu dünyanın adamları” tamaşalarını təqdim etmişdir.

“2006-cı il repertuarında olan Əfqan Əsgərovun “Qız atası”, Mir Cəlalın “Dirilən adam”, Altay Məmmədovun “Həmyerlilər”, 100 illiyi münasibətilə Səməd Vurğunun “Fərhad və Şirin” pyesləri səhnəyə qoyulmaqla yanaşı “Arşın malalan” operettası da yeni quruluşda hazırlandı və Milli Musiqi Günündə – sentyabrın 18-də ilk tamaşası oldu” [10, s. 199-201].

2007-ci il repertuarını isə əsasən yerli müəlliflər repertuarı adlandırmaq olar. Vaxtilə Naxçıvan teatrında uğurlu quruluşlarda tamaşaya qoyulmuş Hüseyn Cavidin “Səyavuş”una, Kəmalə Ağayevanın “Məhsəti”sinə və Həmid Arzulunun “Əlincə qalası”na həmin il yenidən səhnə həyatı verildi.

İlin əvvəlində, fevralın 17-də premyerası olan “Məhsəti” tamaşasının quruluşunu R.Hüseynov vermiş, rəssamı S.Bayramov, musiqi tərtibçisi Y.Əsgərov olmuşdu. “Məhsəti”nin ilk (1964) və ikinci (1976) quruluşlarında Məmməd Ələkbərov tərəfindən bəstələnmiş çox gözəl, orijinal, zövqoxşayan musiqi və mahnılar mövcud olsa da, rejissor onlardan yalnız saray səhnəsindəki “Tərgülün mahnısı”ndan istifadə etmişdi. Əsas rollarda E.Kərimova (Məhsəti), V.Rəcəbli (İlyas – Nizami), X.Hüseynov (Pərvər baba), R.Xudiyev (Əmir Əhməd), K.Quliyev (Gəncə hökmdarı), B.Haqverdiyev (Əsrəf), G.Qurbanova (Tərgül), Z.Baxşəliyeva (Rəna), digər rollarda Y.Allahverdiyev (Gəncə xətibisi), N.Hüseynquliyeva (Bəlx hökmdarı) iştirak edirdilər.

“Məhsəti”nin üçüncü quruluşu müəllifə – 1968-ci ildən tam 22 il Naxçıvan Teatrının ilk ədəbi hissə müdiri işləmiş, milli ədəbiyyatımız və teatrımız tarixinə mənzum dramların ilk qadın müəllifi kimi daxil olmuş şair-dramaturq, Azərbaycan Respublikasının əməkdar incəsənət xadimi, Prezident təqaüdçüsü Kəmalə xanıma 70 illiyi münasibətilə bir yubiley hədiyyəsi hesab olundu.

Bir daha xatırlatmaq yerinə düşər ki, Naxçıvan Dövlət Musiqili Dram Teatrının indiki möhtəşəm binası ilk dəfə olaraq öz pərdələrini 1964-cü il oktyabrın 24-də məhz “Məhsəti” tamaşasının premyerası ilə açmışdır.

2008-ci ildə tamaşaya qoyulmuş hər iki pyes – Həsənalı Eyvazlının “Araz sahilində doğan günəş” və Adil Babayevin “Koroğlunun Çənlibelə qayıdışı” tarixi hadisələr fonunda qələmə alındığından səhnədə tarixi şəxsiyyətlər qalereyası ilə rastlaşan tamaşaçı həm XX əsrin 20-ci illərinin, həm də 90-cı illərinin əvvəllərinə səyahət edirdi.

“Araz sahilində doğan günəş” tamaşası Naxçıvanın taleyüklü məsələsinin, onun muxtariyyət statusunun həll olunduğu dövrdə baş verən hadisələri əks etdirirdi. Quruluşçu rejissoru K.Quliyev, rəssamı Ə.Axundov, musiqi tərtibçisi Ş.Qasımov olan tamaşadakı əsas rollarda Ə.Əliyev (N.Nərimanov), K.Quliyev (Mustafa Kamal paşa), X.Hüseynov (Mirzədavud Hüseynov), R.Xudiyev (Behbud ağa Şahtaxtinski), E.Şeyxov (İbrahim Əbilov), Y.Allahverdiyev (Yusif Kamal bəy), V.Rəcəbli (Veysəl bəy Ünüvar), R.Hüseynov (Bahadır Vəlibəyov), H.Ağasoy (İosif Stalin), Ə.İmanov (Qeorqi Çiçerin), V.Rzayev (Mixail Vladimirski), İ.Osmanov (Abbas Qədimov), Ş.Abutalıbov (Tağı Səfiyev) iştirak edirdilər.

Premyerası aprelin 10-da olmuş tamaşanın sonunda ümummilli lider Heydər Əliyevin portreti görünür və Naxçıvanın muxtariyyəti və Qars müqaviləsinin əhəmiyyəti barədə müdrik fikirləri – Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məclisinin növbəti sessiyasındakı çıxışından bir hissə ulu öndərin öz səsində eşidilir: “...Naxçıvanın muxtariyyəti tarixi nailiyyətdir. Biz bunu qoruyub saxlamalıyıq... Muxtariyyət hüququna malik olan dədə-baba torpaqlarımız bizim tərəfimizdən gələcək nəsillərə ərməğanımızdır... Yaşasın Azərbaycan! Yaşasın Naxçıvan Muxtar Respublikası!...”

Tanınmış alim, həmyerlimiz Adil Babayevin “Koroğlunun Çənlibelə qayıdışı” pyesində hadisələrin gedişində müsbət və mənfi obrazlar Koroğlunun – Heydər Əliyevin ətrafında

görünərək öz məqsəd və niyyətlərini ortaya qoyurlar. Hadisələr 1992-1993-cü illəri əhatə edir. Lakin burada 1988-1992-ci illərdə Azərbaycana rəhbərlik etmiş Ə.Vəzirov və A. Mütəllibov da müvafiq olaraq Kaloğlan və Güloğlan adları ilə görünürlər. Buradakı Nankoryan isə Azərbaycanın suyu və havası ilə dirçəlmiş xəyanətkar erməni dığalarının ümumiləşdirilmiş obrazıdır. Çörəyi dizinin üstündə olan bu nankorun iyrənc xislətini – hiyləgərliyini, qəddarlığını, riyakarlığını və qorxaqlığını Şirzad Abutalıbov məharətli və yaddaqalan oyunu ilə çatdırmağa nail olurdu.

Tamaşada diqqət çəkən əsas müsbət obrazlardan biri də Qaloğlandır. Adından göründüyü kimi bu gənc oğlan dərin məhəbbətlə sevdii yurdunda, doğma diyarında qalmaqla yanaşı, el-obasına, onun ağsaqqalına – Koroğluya, yəni ulu öndərə sonadək sadıq qalır. Onun doğulub boya-başa çatdığı Vətəninə daim göz bəbəyi kimi qoruyacağına, abadlaşdırıb gülzarlığa döndərəcəyinə sədaqət andı içən Qaloğlan ən çətin anlarda Koroğlunu – ulu öndəri və onun ideyalarını müdafiə və təbliğ edir.

Qaloğlan digər tərəfdən də tamaşada baş verən, bir-birini əvəz edən proseslərin izləyicisi və şərhçisi kimi çıxış edərək tamaşaçıda rəğbət oyadırdı. Vüsal Rzayev bu rolunun öhdəsindən layiqincə gələrək qəhrəmanının müasir günümüzdəki prototipinin – muxtar respublikanın bugünkü rəhbərinin dərhal xatırlanmasına nail olurdu.

“Koroğlunun Çənlibelə qayıdışı” əsəri ilk dəfə olaraq məhz Naxçıvan Dövlət Musiqili Dram Teatrının səhnəsində tamaşaya qoyulmuşdur. Bunun özündə də bir qanunauyğunluq vardır və başqa cür də ola bilməzdi. Premyerası 2008-ci il may ayının 10-da – ümummilliyə liderin 85 illiyi günündə, yubileyin zirvə yığıncağında, rəsmi hissədən sonra olmuş tamaşanın quruluşçu rejissoru K.Quliyev, quruluşçu rəssamı H.Əliyev, musiqi tərtibçisi Ş.Qasımov idi.

Ertəsi gün “Şərq qapısı” qəzetində qeyd olunduğu kimi tamaşadan sonra müəlliflə birgə səhnəyə keçən Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məclisinin Sədri cənab Vasif Talıbov bu gözəl, məzmunlu tamaşa münasibətilə Adil Babayev başda olmaqla bütün yaradıcı heyəti təbrik edərək belə demişdi: “...Ötən əsrin 90-cı illərinin hadisələrini acı olsa da, hər birimiz yaşamışıq. Bizim vətənpərvər, uzaqgörən insanlarımız ibrət dərsi olsun deyə bugünkü və gələcək nəsillər üçün o dövrü qələmə alıblar və bu yubiley günündə həmin əsərlərdən biri səhnəyə qoyulubdur.

Siz bugünkü ifanızla öz sənətinizə nə qədər vurğun olduğunuzu, ümummilliyə liderin yoluna nə qədər sədaqətli olduğunuzu bir daha nümayiş etdirdiniz. Yalnız ümummilliyə liderin yoluna ürəkdən bağlı olanlar rolları belə, ürəkdən ifa edə bilərlər... Ona görə də mən sizin hər birinizə ayrılıqda təşəkkür edirəm” [12].

2011-ci ildə isə Qurtuluş Günü ərəfəsində – iyun ayının 14-də Naxçıvan Teatrının bu tamaşası Azərbaycan Dövlət Gənc Tamaşaçıları Teatrının səhnəsində Bakı sənətsevərlərinə nümayiş etdirildi. Tamaşa böyük rəğbətlə qarşılanmış, aktyorların oyunu dəfələrlə alqışlanmışdır.

Tam beş il sonra, tarixi Qurtuluş Günü – 1993-cü ilin 15 iyununun 20 illiyi ərəfəsində Naxçıvan Dövlət Musiqili Dram Teatrı “Koroğlunun Çənlibelə qayıdışı” tamaşasını qismən yeni quruluşda iyun ayının 14-də elə teatrın binasında Qurtuluşun 20 illik yubiley mərasiminin iştirakçılarında təqdim etmişdir. Bəzi rolların ifaçılarının yeniləndiyi tamaşa böyük maraqla və rəğbətlə qarşılanmışdır.

Tamaşada qarşı tərəf – mənfi surətlər qalereyası da mövcuddur. Onların hər birinin adı müəllifin çox gözəl və yerində edilmiş tapıntısıdır. Xarakterlərilə həmahəng ad daşıyan bu ünsürlərin danışıq tərzlərindən və sözlərindən tamaşaçı onları dərhal tanıyırdı.

Naxçıvan Dövlət Musiqili Dram Teatrının tarixi şəxsiyyətlərə həsr olunmuş daha bir

tamaşası Müzəffər Nəsirlinin “Qönçəbəyim nəğməsi” faciəsi əsasında hazırlanıb. Bu tamaşada Kəngərli nəsindən olan sonuncu Naxçıvan xanı Ehsan xan, qızı, şairə Qönçəbəyimlə yanaşı, diplomat-şair Nikoloz Barataşvili, İbrahim bəy, knyaz Melikov, xanəndə Səttar da canlandırılır. Quruluşçu rejissor K.Quliyev burada həm də Ehsan xan rolunu ifa edirdi. Qönçəbəyimisə aktrisa Zəminə Baxşəliyeva oynayırdı.

Tamaşanın premyerası 2010-cu il aprel ayında, Heydər Əliyev adına Naxçıvan Şəhər Uşaq və Gənclər Yaradıcılığı Sarayının səhnəsində oldu. Buna səbəb həmin ilin əvvəlindən Dövlət Musiqili Dram Teatrı binasında yenidənqurma işlərinin başlanması idi.

Teatr binasının yenidən qurulması 2012-ci ilin əvvəlində başa çatdı. Binadakı bütün otaqlar, foyelər tamamilə yeniləndi və təzə avadanlıqlar, mebellərlə təchiz edildi. Səhnə dairəsi, ştanqetlər, işıq sistemi, orkestr xəndəyi müasir standartlara uyğun şəkildə quruldu. Tamaşa zalında oturmaqlar, işıqlandırma və havalandırma qurğuları təzələndi, 80-ci illərdə ləğv edilmiş amfiteatr bərpa edildi, 2-ci mərtəbədəki lojalara yeni görkəm verildi, bina yeni dam örtüyü və istilik sistemlə təmin edildi. 2012-ci il fevralın 3-də MR Ali Məclisi Sədrinin iştirakı ilə teatr binasının əsaslı yenidənqurmadan sonra təntənəli açılış mərasimi oldu.

2012-ci ildə Naxçıvan Dövlət Musiqili Dram Teatrı öz repertuarında tarixi şəxsiyyətlərə həsr olunmuş iki əsərə yer ayırmışdı: Məmməd Cəfərin “İnsanlar və talelər” əsəri və Şəfaət Mehdiyevin “Mirzə Fətəli”. Bu tamaşalarda Cəlil Məmmədquluzadənin və M.F.Axundovun həyatlarından mühüm məqamlar əks olunmuşdur. “Mirzə Cəlil taleyi”ndə baş rolun ifaçısı respublikanın əməkdar artisti Əli Əliyev, “Mirzə Fətəli”də isə xalq artisti Həsən Ağasoy olmuşdur.

2012-ci il martın 10-da – Milli Teatr Günündə premyerası olan “Mirzə Fətəli”nin quruluşçu rejissoru R.Hüseynov idi. K.Quliyevin quruluş verdiyi “Mirzə Cəlil taleyi”nin ilk tamaşası isə 2013-cü il fevralın 23-də olmuşdur.

2012-2013-cü il mövsümünü isə teatr Nazim Hikmətin “Kəllə” tamaşası ilə açdı. Quruluşçu rejissoru K.Quliyev, quruluşçu rəssamı Ə.Axundov, musiqi tərtibçisi Elman Əliyev (respublikanın əməkdar artisti) olan tamaşada, baş rolu – doktor Dalbanezonu Rza Xudiyev məharətlə ifa edirdi [5, s. 136].

20 ildən artıq bir müddətdə Azərbaycandan kənarda yaşaması ilə əlaqədar olaraq doğma teatrından ayrı düşmüş aktyor-rejissor Tofiq Seyidov (indi respublikanın əməkdar artisti) 2012-ci ildə Naxçıvana qayıtdı. Teatrda öz fəaliyyətini rejissor kimi bərpa edərək o Anton Çexovun “Ayı” və “Elçilik” vodevilləri əsasında “Russayağı evlənmə” adlı ilk tamaşasını hazırladı (8, s, 415). Böyük rəğbətlə qarşılanan tamaşanın premyerası 2013-cü il martın 27-də – Beynəlxalq Teatr Günündə oldu. Bundan sonra T.Seyidov ard-arda iki tərcümə əsərinə rejissorluq etdi: birincisi, Çingiz Aytmatovun “Manqurt” və “Qazanqapın dəfni” romanları əsasında rejissor tərəfindən səhnələşdirilən “Manqurt” (3 dekabr 2013), ikincisə Henrik İbsenin psixoloji dramı əsasında hazırlanmış eyniadlı “Kuklalar evi” (27 iyun 2014) tamaşaları.

“Manqurt”un rəssamı S.Bayramov, “Kuklalar evi”nin rəssamı Ə.Axundov idi. AMEA Naxçıvan Bölməsinin İncəsənət, Dil və Ədəbiyyat İnstitutu musiqi və teatr şöbəsinin böyük elmi işçisi. sənətsünaslıq üzrə fəlsəfə doktoru, dosent Ələkbər Qasimov hər iki tamaşanın məsləhətçisi olmuşdur.

T.Seyidov 2015-ci ildə N.Nərimanovun “Nadanlıq” pyesinə öz əlavələrini edib müəllifin də obrazını səhnəyə gətirməklə yeni bir variantda quruluş verərək bu tamaşanı “Nadanlıq və ya qəfil telefon zəngi” adı ilə təqdim etdi. Tamaşada N.Nərimanovun Moskvadakı fəaliyyət dövrünün son günləri də işıqlandırılmışdı.

Bu tamaşa eyni zamanda daha bir əlamətdar hadisə ilə yadda qaldı və Naxçıvan teatrının salnaməsində yeni bir səhifə yazdı. Belə ki, tamaşanın quruluşçu rəssamları Hüseynqulu Əliyev və Fizzə Quliyeva idilər. Rejissorun təklifi və direktorluğun dəvətilə F.Quliyevanın bu tamaşada rəssam kimi iştirakı həm onun tərcümeyi-halında, həm də qədim sənət ocağının üçüsrlik bir dövründə yeni bir ilk yazdı. Naxçıvan Teatrının tarixində ilk dəfə olaraq bir tamaşanın hazırlığında qadın rəssam iştirak etdi və F.Quliyeva muxtar respublikada ilk qadın – teatr rəssamı kimi məşhurlaşdı. Burada qeyd etmək yerinə düşər ki, məhz bu hadisədən sonra Fizzə Quliyeva Azərbaycan Teatr Xadimləri və Rəssamlar ittifaqlarının üzvlüyünə qəbul edildi və hazırda Naxçıvan Dövlət Tarix Muzeyində direktor vəzifəsində çalışır.

Demək olar ki, son beş ildə yeni dövr tamaşalarının, yəni istər klassik və ya müasir, istərsə də milli, yaxud xarici dramaturgiya nümunələrinin yeni üslubda səhnəyə qoyulması baxımından hazırlanan əsərlərin əksəriyyəti Tofiq Seyidovun quruluşlarında ərsəyə gəlmişdir.

Belə ki, onun rejissoru olduğu Əli Əmirlinin “Varlı qadın” (5 fevral 2016), Moris Metterlinqin “Göy quş” (26 iyun 2017), M.S.Ordubadinin “Qılınc və qələm” (14 iyun 2018), Hüseyn Cavidin “Xəyyam” (22 dekabr 2018). Xaqani Əliyevin “Ehsan xan Kəngərli” (2019), Aleksandr Qriboyedovun “Ağıldan bəla” (2020) söylənilən qəbildən olan tamaşalar sırasındadırlar.

2015-ci ildə teatrın aktyoru Səməd Canbaxşiyevin özünü bu səhnədə rejissor kimi sınaması çox böyük uğurla nəticələndi. Onun dünyaşöhrətli Türkiyə dramaturqu Tuncər Cücənoğlunun “Rəngsaz” komediyasına verdiyi quruluş özünün orijinal üslubu, hadisələrə, obrazlara, məkana yeni yanaşma tərzilə fərqləndi. Tamaşanın ictimai baxışında rejissorun bu debütü təqdir olundu və tamaşa böyük rəğbətlə qarşılandı.

2017-ci ildə Naxçıvan teatrına ilk ali ixtisas təhsilli qadın – rejissor qədəm qoydu. Azərbaycan Dövlət Mədəniyyət və İncəsənət Universitetinin rejissorluq fakültəsinin məzunu Həcər xanım Məmmədova çox qısa zamanda kollektivin yaradıcı atmosferini lazımı səviyyədə öyrənib hazırlayacağı tamaşalarda öz aktyor heyətini müəyyənləşdirdi. Bir neçə tamaşadan sonra ona ən böyük uğur və şöhrət gətirən Elçinin “Teleskop” tamaşası oldu. 2019-cu ildə gənc rejissorun çox gözəl və orijinal üslubda olan bu quruluşu da yeni dövr tamaşaları sırasına daxil olmuşdur. “Şərq qapısı” qəzetində baş redaktorun resenziyasında da qeyd olunduğu kimi: “Naxçıvan Teatrı yeni ili teatrsevərlərə yeni sənət sevinci bəxş etməklə qarşıladı” [6, s. 378].

Bu uğurundan sonra H.Məmmədova 2020-ci il sentyabrın 25-də – Naxçıvan Dövlət Musiqili Dram Teatrının yeni mövsümünün açılışı günündə premyerası olan Cəfər Cabbarlının “Aydın” faciəsini təqdim etdi. Rejissorun özünəməxsus üslubu bu tamaşada da böyük maraq və rəğbətlə qarşılandı.

Bir neçə ildən sonra – 2023-cü ildə özünün 140 illiyini qeyd edəcək Naxçıvan teatrının yeni mövsümlərdə daha məzmunlu, yeni üslublu əsərləri səhnəyə gətirərək öz yubileyi ərəfəsində daha maraqlı tamaşalar təqdim edəcəyinə ümidvarıq!

ƏDƏBİYYAT

1. Kərimov İ.S. Azərbaycan-Türkiyə teatr əlaqələri. Bakı: Nağıl evi, 2000, 131 s.
2. Kərimov İ.S. Heydər Əliyev sənət, sənətkarlar və sənətkarlıq haqqında. Bakı: Ulu, 2005, 227 s.
3. Qasımov Ə.M. Naxçıvan Teatrında tərcümə əsərlərinin tamaşaları (1883-2013). Bakı: AFpoliqrAF, 2016, 176 s.

4. Qəhrəmanov Ə.K. C.Məmmədquluzadə adına Naxçıvan Dövlət Musiqili Dram Teatrı. Bakı: MBM, 2004, 414 s.
5. Qəhrəmanov Ə.K. Naxçıvan Teatrı müstəqillik illərində (1991-2008). Bakı: MBM, 2008, 91s.
6. Qəhrəmanov Ə.K. Naxçıvan Teatrında rejissor sənəti. Naxçıvan: Əcəmi, 2020, 448 s.
7. Quluyev N.P. Naxçıvanın musiqi mədəniyyəti tarixindən. Bakı: Elm, 1999, 138 s.
8. Naxçıvan Teatrı (məqalələr, xatirələr), Naxçıvan: Əcəmi, 2014, 296 s.
9. Rəhimli İ.Ə., Vəzirov C.H. Naxçıvan Teatrı (1883-2008). Bakı: Aspoliqraf, 2008, 352 s.
10. Vəzirov C.H., Eyvazlı H.C. Naxçıvan Teatrı – dünən, bu gün. Naxçıvan: Məktəb, 2007, 206 s.
11. “Şərq qapısı” qəz., 2001, 12 aprel.
12. “Şərq qapısı” qəz., 2008, 11 may.

AMEA Naxçıvan Bölməsi
E-mail: elekberqasimov@mail.ru

Alakbar Gasimov

PERFORMANCES AND MUSIC OF THE NEW PERIOD IN THE NAKHCHIVAN STATE MUSIC AND DRAMA THEATER

The article tells about the performances prepared at the Nakhchivan State Music and Drama Theater from 1990 to the present day.

It is noted that this particular period, that is, the last 30 years, is a new period for Azerbaijan, including for the Nakhchivan Autonomous Republic. These years in our republic are the restoration of state independence, preservation, conflicts, wars, revival, development, progress, and renaissance.

As in all areas of our national culture, in theaters and the Nakhchivan State Musical Drama Theater, global changes have taken place. Based on the selected repertoire, corresponding to the time requirements, works were staged, which reflected current and historical events in the spirit of patriotism.

The article draws attention to the repertoire of the 1990s, the first decades of the 21st century, in chronological order provides comprehensive information about the prepared performances, about their creative composition on the Nakhchivan stage. New stylish features of several performances, the director, artist, composer, and acting are analyzed.

It also highlights significant events in the life of the Nakhchivan theater, foreign and domestic tours.

Keywords: *Nakhchivan State Music and Dramatic Theater, performance, music, director, artist, composer, role, tour, Turkey, anniversary.*

Алекбер Гасымов

СПЕКТАКЛИ НОВОГО ПЕРИОДА И МУЗЫКА В НАХЧЫВАНСКОМ ГОСУДАРСТВЕННОМ МУЗЫКАЛЬНО-ДРАМАТИЧЕСКОМ ТЕАТРЕ

В статье рассказывается о спектаклях, которые были подготовлены в Нахчыванском государственном музыкально-драматическом театре с 1990 года до наших дней.

Отмечается, что именно этот период, то есть последние 30 лет, является новым периодом для Азербайджана, в том числе для Нахчыванской Автономной Республики. Прежде всего, эти годы в нашей республике являются периодом восстановления государственной независимости, ее сохранения, конфликтов, войн, возрождения, развития, прогресса и ренессанса.

Как во всех областях нашей национальной культуры, в театрах, а также в Нахчыванском госмуздрамтеатре, произошли глобальные перемены. На основе выбранного репертуара, соответствующего требованиям времени были поставлены произведения, в которых отражены современные и исторические события в духе патриотизма.

В статье обращается внимание на репертуар 1990-х годов, первых десятилетий XXI века, в хронологическом порядке дается всесторонняя информация о подготовленных спектаклях, об их творческих составах на Нахчыванской сцене. Анализируются новые стильные особенности нескольких спектаклей, работа режиссера, художника, композитора и актерская игра.

Здесь также освещаются знаменательные события в жизни Нахчыванского театра, зарубежные и внутренние гастроли.

Ключевые слова: *Нахчыванский госмуздрамтеатр, спектакль, музыка, режиссер художник, композитор, роль, гастроль, Турция, юбилей.*

(AMEA-nın müxbir üzvü Ərtegin Salamzadə tərəfindən təqdim edilmişdir)

Daxilolma tarixi: İlkin variant 09.02.2021

Son variant 26.02.2021